

Kommentarer

Økonomisk historie – en replik

I Nationaløkonomisk Tidsskrift 1991:3 publiceredes en artikel af undertegnede med overskriften »Økonomisk historie – kildekritik og højeste algebra«, et beskedent forsøg på at definere en forskningsdisciplin og i vist omfang polemisk i forhold til et par tidligere artikler af Niels Kærgård.

Der publiceredes i samme nummer yderligere tre artikler om »Fagdiscipliner, tværvidenskabelighed, videnskabelige trends og økonomisk historie«, dels to indlæg af hhv. Jørgen Peter Christensen og Gunnar Viby Mogensen.

Det er Viby Mogensens artikel, der er anledningen til denne replik. Den indeholder først og fremmest et forsvar af Viby Mogensens egen bog om Økonomi og Historie (1987), i øvrigt ofte på punkter, hvor ingen har kritiseret den, men endvidere en række kritiske bemærkninger, der hovedsagelig er rettet mod undertegnede. Viby Mogensens angreb er af en sådan karakter, at et par kommentarer vil være på sin plads, navnlig for at rette op på nogle direkte fejl og misforståelser.

Faktisk er det ikke blot mig som har påpeget, at bogen Økonomi og Historie ikke indeholder nogen egentlig definition af økonomisk historie. Også Niels Kærgård har gjort det (1989, s.381-82). Forfatteren lægger også selv op til en sådan kritik ved at indlede sit sidste kapitel med en påpegnings af, at han i det foregående har illustreret en »række af teori- og metodeproblemerne på grænsefladen mellem historie- og samfundsvidenskaberne«, og at han har gjort dette »ved hjælp af eksempler fra en faggruppe, der emnemæssigt også befinder sig nær denne grænse, nemlig faggruppen økonomisk historie. Centrale træk ved udviklingen i dette fag fremgår altså implicit af kapitlerne 1-6«. Det naturlige spørgsmål, som jeg så også har stillet, må rimeligvis være: hvorfor ikke eksplicit?

Jeg har på den anden side aldrig påstået, at Viby Mogensens konkrete gennemgang af dansk økonomisk historisk forskning ville have set så meget anderledes ud, hvis han havde brugt lidt plads til explicit at definere faget (el-

ler måske bedre disciplinen) videnskabeligt. Men det er beklageligt, at Viby Mogensen heller ikke i sit sidste indlæg går ind i en sådan diskussion. Og jeg ser ingen som helst anledning til at indvende mod Viby Mogensens sammenfatning af situationen i Danmark: »Faggrænser og disciplingrænser havde altså ikke forhindret, at økonomisk relevante emner i et vist omfang faktisk blev taget op i deres historiske sammenhæng«.

Det påpeges meget tydeligt i min artikel, at der eksisterer adskillige andre økonomisk historiske miljøer i Danmark end dem ved Københavns Universitet: i Århus, i Odense, også ved Handelshøjskolen i København og ved Rigsarkivet. Det jeg påpegede som et problem var, at disse miljøer er isolerede fra hinanden. Viby Mogensen skriver: »Nu kan man, selvom det ikke er god tone på Københavns Universitet at minde om det, pege på, at Odense og Århus er opfundet«.

Viby Mogensen oplyser ikke hvorfra han har hentet sit citat s. 349: »økonomisk historie som selvstændig dansk videnskabelig disciplin«. Jeg kan bare oplyse, at citatet ikke stammer fra min artikel.

Citatet afslører nok, hvor grundlæggende Viby Mogensen har misforstået min artikel. Han behandler den som om den handlede specifikt om dansk økonomisk historie. Men det gør den jo ikke, bortset fra til allersidst. Den er et forsøg på at finde frem til en fælles definition af en disciplin, som fremtræder i mange forskellige skikkelser i den internationale litteratur, i tidsskrifterne og i conferencebidragene. Et forsøg som ikke tog sit udgangspunkt i noget som helst nationalt.

Denne misforståelse fra Viby Mogensens side medfører også fejltagelser i detaljerne. Han citerer mig – indholdsmæssigt korrekt – for sætningen: »Vi har endnu ikke set den person, som i samme værk kan forene begge opgaver«. Det drejede sig om den integration mellem historisk rekonstruktion og teoretisk analyse, som er kernen i enhver definition af økonomisk historie, men som sjældent gennemføres fuldt ud hos den individuelle forsker.

Kontrasten mellem f.eks. McCloskey og Musson illustrerer dette: begge er økonomiske historikere og begge behandler britisk industriel udvikling, men analyserer på vidt forskellige abstraktionsniveauer. Viby Mogensen tillemper citatet på danske forhold og giver det en forkert betydning.

En anden fejlslutning opstår når Viby Mogensen skriver, at »den københavnske økonom-undervisnings lærere med interesse for økonomisk historie« jo »strengt taget falder udenfor« min definition af økonomisk historie. Ja, det har jeg jo i hvert fald ikke udtalt mig om. Og det kan absolut ikke afledes fra mit indlæg, at jeg skulle mene det. Og i øvrigt: en af disse lærere, Jørgen Peter Christensen, er i sit indlæg helt enig med mig i måden at definere økonomisk historie på.

Jeg kan til sidst bare beklage, at mit indlæg om økonomisk historie gjorde et så negativt indtryk på Viby Mogensen. Det kan faktisk ikke helt udelukkes, at vi fagligt står meget tæt på hinanden og i hvert fald ikke længere fra hinanden end Niels Kærgård står fra mig. Og jeg er overbevist om, at Viby Mogensen giver mig ret, når jeg påpeger, at vi i de senere år har været næsten pinligt få, som har repræsenteret den danske forskning ved de internationale kongresser i økonomisk historie.

Sådan har det jo faktisk ikke altid været. København var jo til og med værtsby for denne kongres i begyndelsen af 1970'erne. Derefter har deltagerantallet fra Danmark overvejende vist en nedadgående trend. Alene dette forhold forekommer mig at tale for et behov af at styrke den økonomiske historie i Danmark. Det kan da blot tjene sagen at tage fat i diskussionen om muligheden af en fælles og grundlæggende definition af denne disciplin, ikke mindst hvis der, som Viby Mogensen selv skriver, er »få tegn på ekspansion i faget økonomisk historie« m.h.t. »antal stillinger eller institutter, biblioteker, tidsskrifter o.s.v.«

Carl-Axel Nilsson

Institut for Historie, Københavns Universitet

Svar:

Jeg skal henvise til *Historie og Økonomi* (1987), til artiklen i *Scandinavian Economic History Review* 1988, samt mine tidligere indlæg her i tidsskriftet, senest 1991:3, side 347ff. Dette sidste bidrag opfordrede bl.a. til, at vi i vore økonomisk historiske tekster fremover lagde lidt mindre vægt på, hvordan forskningen skulle se ud, hvis man gik i gang med den, til fordel for, at vi så faktisk gik i gang – f. eks. med nye historiske nationalregnskabstal.

G. Viby Mogensen

Litteratur:

- G. Viby Mogensen. 1987. *Historie og økonomi*. København.
- G. Viby Mogensen. 1988. Recent Danish Research in Economic History. A Survey. *The Scandinavian Economic History Review*. 1988:3.
- G. Viby Mogensen. 1991. Økonomisk historie i Danmark. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*. 1991:3.